

СЛОВОМ І ЖАРТОМ

Думаю, кожен задумувався над тим, як змінити світ на краще. Щоб зробити людей щасливими. І скільки голів – стільки пропозицій. Один брався за плуг, аби всіх нагодувати. Другий – за шаблю, аби захистити і відстояти свободу. Третій збирав трави, аби відігнати недуги. Четвертий мугикав мелодію, аби збадьорити. П'ятий шукав слово, аби передати знання і досвід... Або нав'язати свою волю. Звісно, у кожного власна концепція облаштування світу справедливого і гуманного.

Валерій Михайлов про недуги людські знає як фахівець, а про суспільні – як людина, котрій не байдуже наше вчора, сьогодні й завтра. І він свідомий того, що шлях долає той, хто йде і робить те, що мусить. Тому справа життя й називається покликанням. За великим рахунком, Валерій Аркадійович і в літературі лишається лікарем: чи не тому зберігає оптимізм, віру в цілощудію слова, яке мусить захищати загальнолюдські цінності, коли потерпаємо від глобалізації та притаманних їй проблем, і українцям доводиться бути воєнним щитом у європейській спільноті. Бо боротьба в умовах гібридної війни йде на всіх фронтах, у тому числі – на інформаційному, літературному за моральний вибір кожної людини. Тим більше, що багато хто й хворим себе не визнає, страждаючи на коротку пам'ять. Тож оперує віршар найдавнішим і найтоншим інструментом, про який ескулапи, на жаль, іноді й забувати почали.

Дозволю собі зіронізувати щодо почерку лікарів. Якщо, шановний читачу, доводилося Вам читати їхні записи про здоров'я, чи не склалося часом враження про шифрування, ніби мають люди в білих халатах застереження, що цінна інформація може потрапити до рук противника? Або, навпаки, стільки страху нагонять своїми приписами, що хоч з розгону – та й в ополонку (це я про особливо вразливих пацієнтів). На щастя, літературному почерку Валерія Михайлова пощастило уникнути цих крайнощів. Його слово може бути серйозним і жартівливим, іронічним і саркастичним, просвітницьким та імперативним. Вочевидь, його полонив процес осягнення змін, які відбуваються передусім у людині та її оточенні, тобто поет має на меті створити портрет сучасного світу, усвідомивши в ньому свою роль, а якщо пощастить – то й цілого

покоління з системою базових цінностей, з баченням долі в переломні моменти випробувань, зі спадщиною мудрості та гірких помилок. Виклики часу в процесі розбудови незалежної України створюють суспільну напругу, яка не може не відбитися на самоусвідомленні нашого сучасника, а отже, і на творчих пошуках митця. Тож з'яву збірки «Життя в мініатюрі» варто сприймати як закономірне віддзеркалення у слові свідомості небайдужого сучасника.

Свою стежку в літературу Валерій Аркадійович почав топтати, описуючи неординарні випадки з практики закладу закритого типу. Звідси – тяжіння до аналізу психологічних складників у діагностуванні фізичного і духовного стану суспільства і класичний підхід – вжити застережних профілактичних заходів. Таким мені видається його мотиваційний алгоритм у літературній царині. А лікування має розпочинатися зі щирого слова, з віри у потенціал організму, та передусім – із точного формулювання завдань, бо ж думка має здатність до матеріалізації.

Перший розділ збірки – «Калейдоскоп» – спрямовує читача простежити причиново-наслідкові зв'язки минулого і майбутнього часів, причому акцентовано притаманну нам (майже за байкою «Лебідь, Рак і Щука») розшарпаність у прийнятті вибору:

Одні українці воюють на Сході,
А інші в Росії хазяїну годять.
Ще стільки таких, що ні «за», ані «проти»,
Шикуються в п'ятій колоні у роти.

Небажання з'ясувати й усувати причини головного конфлікту призвело до латентності хвороби, тобто її хронічної форми, коли тільки пасіонарність протистоїть викликам часу. В тематичній палітрі збірки збереження нейтралітету потрапляє під прискіпливий об'єктив, котрий виявляє глибоку закоріненість проблеми духовної деградації – тривале обслуговування інституцією церкви цинічних фальсифікаторів. А курс на нібито нейтральний статус держави обернувся беззахисністю кордонів та посяганням на безпеку в будь-якій точці:

Перетворилась в пошуку злочинців
Уся країна в територію АТО.

Не обійшов сатирик гострим словом і ролі гібридних інформаторів у формуванні громадської оцінки подій («Не діждуться», «І крапка»).

Стрімкий лет часу вимагає відповідної форми для його відбиття. «Калейдоскоп» варто сприймати як вдалу метафору розриву колишніх зв'язків, спробу знайти в уламках минулого матеріал для творення нової мозаїки оновленого світу. Марна спроба, яка вказує на інертність людського мислення. Але яка містка назва, скільки розмислів вона породжує!

Обраний фокус бачення дає підстави для узагальнень про плинність складників гармонії та крихкість світової краси в людських руках. Значна частина представлених у збірці мініатюр містить чотири-шість рядків, де оприявнюється гострота усвідомлення, нерідко виливаючись у афористичності, гіркій іронії, печальній усмішці. Хоча вміє Валерій Михайлов і пожартувати. Тому фіксує не тільки суперечності нашої доби, а й чинники, котрі завжди піднімали градус життєлюбства українців, – жіночу красу різних розмірів, трактування сімейних зв'язків і обов'язків, любов до влучного слова, приправленого жартом. Назву лише одну з таких перлинок – «Побічний ефект», аби зберегти інтригу...

Є підстави назвати традиційним для збірок В. Михайлова розділ «Жартома». В іпостасі гумориста автор дуже переконливий, хоча на колір і смак товариш не всяк. Та й важко знайти гурмана гірких пігулок проти хронічної хвороби! Однак справжній лікар мусить володіти як лікувальними властивостями слова, так і дозуванням здорового сміху над пристрастями і вадами.

Хіба не чудово, що збірка мініатюр спонукає до роздумів? Парадоксально, та згадую теорію Дарвіна щодо виживання в рослинному і тваринному світі тих видів, які найкраще пристосовуються, і виникає питання: чи правильне це твердження стосовно нас, двоногих... Пристосовуватися чи вдосконалюватись, аби не втратити власну неповторність? А ще: навіщо нам здатність сміятися? Та ще й над собою... Може, цим і вирізняємося з-поміж інших видів? Тож сміймося на здоров'я!

Антоніна Царук